

We zitten op de derde etage van de laagbouw van HR aan het Museumpark. Uit het raam een prachtig uitzicht op de stad. Op de voorgrond de nieuwbouw van het tijdelijk Boijmans-depot. Frans lacht: 'Ik ben benieuwd wat dat gaat worden!'

"Wat maakt een social worker nou tot een professional?"

Als we beginnen valt hij direct met de deur in huis: "Wat maakt een social worker nou tot een professional? Jullie handelen is immers heel intuïtief en verre van exact, want je werkt met mensen en mensen gedragen zich onvoorspelbaar. De professionaliteit van jullie werk is voortdurend in ontwikkeling. Iets wat wellicht wordt geïllustreerd door het feit dat er geen universitaire opleiding is: er wordt niet structureel onderzoek gedaan naar sociaal werk. Hoe kun jij in dit werk je vak bijhouden, anders dan na je studie je vakliteratuur lezen? Die vraag zette mij aan het denken. Op een helder ogenblik trok ik de lijn met een rechter."

"Een rechter?" Ik trek een wenkbrauw vragend op. "Ja, als je er goed over nadenkt zijn daar wel parallellen. Hoe komt een rechter tot nieuwe inzichten? Zo'n man of vrouw heeft dagelijks te maken met dilemma's en doet uitspraak op basis van een inventarisatie van allerlei (tegen)argumenten en invalshoeken. Vervolgens past hij of zij jurisprudentie toe op basis van eerdere uitspraken. Trek dit eens door naar hoe jullie beslissingen nemen in casussen." Ik knik: "Je bedoelt: kunnen wij niet onze eigen jurisprudentie aanleggen?" "Inderdaad", beaamt Frans. "Dat is natuurlijk wel heel theoretisch. Maar stel nou dat jullie over casussen nadenken, erover praten, vervolgens onderbouwen wat jullie doen, waarom jullie dat doen en dat dan uiteindelijk opschrijven?"

"Om nog even terug te gaan naar die rechter", vervolgt Frans, "hij of zij doet uitspraak over het verleden. Die uitspraak is vervolgens de feed-forward naar de volgende situatie." Ik zie een glinstering in zijn ogen: "Ik merk dat je er enthousiast over bent." Frans lacht: "Ja, ik kan die transfer echt maken. Voor mij werkt het als een metafoor. Prudentia is Latijn voor het verstandige doen, wijsheid. Van jurisprudentie maak ik daarom

Frans Spierings (54 jaar) is lector bij Hogeschool Rotterdam op het gebied van Opgroeien in de Stad en programmadirecteur van Kenniscentrum Talentontwikkeling (KCTO). Frans is opgegroeid tussen de kassen in het Westland, heeft drie kinderen en zit in een bandje.

Sociopru

Frans wordt geïnterviewd door Leonore Gerrits, gedragswetenschapper postmaster en werkzaam bij JBRR in het Centrum voor Kennis en Innovatie op het onderdeel onderzoek. Zij wil meer van Frans weten over het concept 'socioprudentie'.

A portrait of Frans Spierings, a middle-aged man with curly grey hair and a blue patterned shirt under a dark blue blazer. He is smiling and looking towards the camera. The word 'dentie' is written in large white letters over the left side of his face and shirt.

dentie

Frans Spierings

Kennisontwikkeling van jeugdprofessionals

In Rotterdam zijn er veel jongeren en gezinnen met problemen. Dit maakt dat de regio behoefte heeft aan meer 'know how'. In Kenniscentrum Talentontwikkeling werkt een groep praktijkgerichte onderzoekers al zo'n tien jaar aan de kennisontwikkeling van jeugdprofessionals. Samen met o.a. de sociale opleidingen wordt onderzoek gedaan naar de vraagstukken van professionals en gewerkt aan nieuwe kennis. Het KCTO agendeert de vraagstukken die er in de sector leven en werkt aan kwaliteitsverbetering van het onderwijs en sociaal werk.

Zij helpen professionals om meer gebruik te maken van bewijs: wat werkt wel en wat niet? Waar zit ervaring en waar is men handelingsverlegen? Wanneer daar meer zicht op is, verbetert de kwaliteit van het werk en krijgen jongeren een betere start in de maatschappij. Onlangs heeft Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het KCTO waarin de reflectieve professional centraal staat.

socioprudentie. Ik geef direct toe: het is een theorie, maar denk er eens over na." Het is even stil.

Ik vraag: "Ik ben toch benieuwd hoe dit in de praktijk werkt. Wat levert deze socioprudentie ons, of nog belangrijker, onze cliënten op?"

15

Frans: "Als social worker moet onderdeel van je werk zijn dat je de tijd neemt om achteraf te reflecteren. Beslissingen door te spreken en te evalueren met collega's. Op die manier doe je steeds meer ervaring op met leren. Als het goed is worden de beslissingen die je neemt, in het belang van de kinderen én van jezelf, dan beter."

DE CLIËNT PROFITEERT HEEL DIRECT VAN BETERE BESLISSINGEN."

Ik vraag of hij nog iets concreter kan worden. Frans: "Het levert jouw collega's gemoedsrust op, zelfvertrouwen, minder slapeloze nachten en meer contact met collega's. Je moet dit werk niet alleen doen: je bent immers extra kwetsbaar als je geen ruggespraak houdt. Die kwetsbaarheid neem je ook weer mee naar huis. Als er vertrouwen is kun je het op je werk laten. De cliënt profiteert op zijn of haar beurt heel direct van betere ►

beslissingen en een doeltreffende organisatie. Met een betere uitvoering, worden er minder fouten gemaakt. Fouten die er in dit werk eigenlijk niet mogen zijn. De belangen zijn simpelweg te groot. Wanneer je beslissingen beter overweegt, achteraf evalueert en het achterafgeleerde direct kunt toepassen heb je een prachtige kwaliteitscyclus.”

Ik vraag of iedereen kan reflecteren

“Ja!”, antwoordt Frans volmondig. “Maar niet iedereen vindt het makkelijk om echt eerlijk te zijn. Luisteren naar jezelf en anderen is moeilijk. Je hebt er durf voor nodig terwijl je onder-tussen haast hebt en prestatiedruk voelt. In die zin heb ik het als onderzoeker gemakkelijk: in mijn vak weet ik het antwoord niet, ik moet alleen de goede vraag stellen. Dat kan als social worker niet. Jullie moeten direct handelen. Het gevaar is dan om te gaan bluffen of routinematig te werken. Dit moet je echt voorkomen, want dat is het moment waarop je fouten gaat maken. Je bent dan simpelweg niet meer responsief.”

“Tobben kost ook tijd”

“Veel collega's zeggen 'hier hebben we geen tijd voor'", leg ik Frans voor. “Leonore”, antwoordt hij, “het móet als we onze

blinde vlekken zichtbaar willen maken. Als je jezelf en je werk serieus neemt, dan doe je het goed. En laten we eerlijk zijn, onbewust doe je het toch al. Wanneer je dat rondje 's avonds aan het rennen bent bijvoorbeeld of op de terugreis in de auto. Iedereen heeft een 'stil weten', iedereen heeft twijfels. Maak dat expliciet. Tobben kost ook tijd. Je kunt je vak verrijken door je vragen en twijfels onder ogen te zien en daarvan te leren. Jij bent immers je eigen instrument.”

SOCIOPRUDENTIE GAAT NIET OVER ONGRIJPBARE GEVOELEN, MAAR OVER HET UITSPREKEN VAN TWIJFEL.”

“Maar hoe dan?” vraag ik. Frans: “Om goed te kunnen leren van reflecteren, moet je wel de juiste vragen stellen. Het kan niet zo zijn dat iedereen het goede doet. Tegelijkertijd kun je niet in je eentje kritisch zijn. Het is goed om door te vragen, om voor een socratische gespreksvorm (methode om tot ware kennis te komen) te kiezen. Socioprudentie gaat niet over ongrijpbare

gevoelens, maar over het uitspreken van twijfels. Je gaat jezelf ter discussie stellen: daar is lef voor nodig! Iedereen heeft bumpy-moments: momenten waar je meerdere goede opties hebt, maar waar je altijd dezelfde keuze maakt. Ontrafel dit, voer hierover het gesprek met je collega's. Waarom maak je deze keuze?"

Op mijn verzoek laat Frans zich verleiden tot het maken van een heel concrete opdracht. "Iedereen in jullie organisatie zou tenminste eens per dag vijf vragen aan zijn of haar collega moeten stellen:

- Hoe ziet de situatie eruit?
- Wat waren je opties?
- Welke optie heb je gekozen?
- Waarom heb je deze optie gekozen?
- Wat waren je twijfels?

Maar let op! Geef elkaar de ruimte, sta niet direct met een oordeel klaar."

Ik vraag wat onze organisatie zou kunnen bijdragen

Frans: "Mensen zijn het enige kapitaal van Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond. Zorg dat zij zich veilig voelen, zodat ze zich kwetsbaar durven op te stellen. Het gevaar van de huidige inrichting van leren is dat het een hiërarchisch proces wordt, terwijl socioprudentie, leren en reflecteren, iets van iedereen moet zijn. Het gaat over professionele houding en moet ver weg blijven van beoordeling. In die zin vind ik het ook niet juist dat jullie ervoor kiezen het de ethische en casuïstiek commissie te noemen. Dit roept toch een associatie met 'uitspraak' of 'beoordeling' op. Ik vind een woord als beraad al mooier. Tegelijkertijd mist de kritische bevraging soms in jullie soort organisaties. Dat is in bijvoorbeeld mijn eigen werk wel anders."

Ik sluit het interview af: "Heb je nog een laatste tip voor mij en mijn collega's?"

Frans glimlacht: "Stel jezelf na iedere vakantie de vraag: waarom doe ik dit werk ook alweer? En beseft dat ook jij iets te brengen hebt aan de ander!"

Ik geef Frans een hand, pak mijn spullen in en loop buiten bijna met mijn neus tegen het depot in aanbouw aan. In gedachten peins ik: "Er is nog veel werk te verzetten." ■

Op donderdag 6 december 2018 hebben de Hogeschool Rotterdam, specifiek de opleiding Social Work en het Kenniscentrum Talentontwikkeling, en Jeugdbescherming Rotterdam Rijnmond een samenwerkingsovereenkomst getekend. Onderwijs, onderzoek en praktijk worden nadrukkelijk met elkaar in verbinding gebracht. Studenten, docenten en praktijkbegeleiders gaan intensiever samenwerken en leren op deze manier met en van elkaar.

Het is de overtuiging van beide organisaties dat een (intensieve) samenwerking ten goede komt aan de ontwikkeling van de sector, het vak jeugdbescherming, het beroep, de toekomstige en huidige beroepsbeoefenaars en aan de cliënten die nu of in de toekomst begeleid worden in de jeugdzorg. Kennis en ervaringen uit de dagelijkse praktijk verbinden (onder andere door onderzoek) aan een lerende omgeving is ten bate van de professionals in opleiding als de uitvoerende (jeugd)professionals. In de leerwerkgemeenschap (LWG) die de HR en JBRR sinds september 2016 met elkaar zijn aangegaan, zijn hier al verschillende ervaringen mee opgedaan. Door de aanwezigheid van docenten van de HR binnen JBRR is een goed beter beeld ontstaan van de dagelijkse praktijk waarin de student leert. De ervaringen van de eerste jaren zijn meegenomen in de doorontwikkeling van het curriculum, zodat de praktijk en de lerende omgeving beter op elkaar aansluiten.

Voorbeelden van concrete activiteiten:

- Vierdejaars studenten doen in het kader van afstuderen onderzoek naar relevante en actuele thema's binnen JBRR. Ze leveren als resultaat een onderzoeksrapport en beroepsproduct op welke van toepassing is binnen de organisatie;
- JBRR organiseert workshops voor de professionals in opleiding in aansluiting op praktijkvragen en leerbehoeften. De juridische afdeling heeft bijvoorbeeld een workshop over het familie- en jeugdrecht gegeven;
- K&I en het kenniscentrum talentontwikkeling verkennen de mogelijkheden voor een gesubsidieerd onderzoek naar een relevant onderzoeksvraagstuk in de praktijk van JBRR.